

KÕRGGKOOLI DIDAKTIKA

Kodutöö – digiõpe:

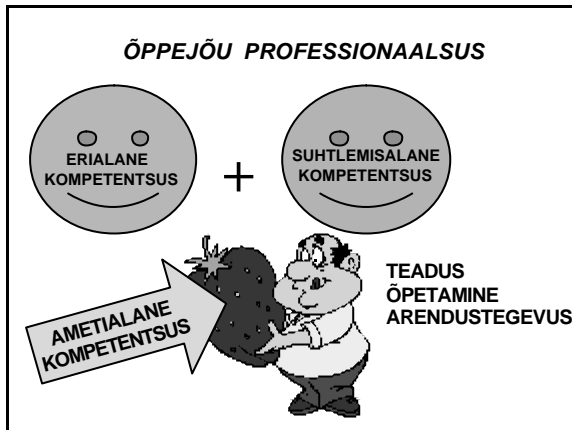
<http://sise.ttu.ee/hum/index.php?id=4.39.67&oj=13>

<http://www.pekonsult.ee/digiõpe.htm>

<http://staff.ttu.ee/~mare/>

1. Digiõpe – Teadmiste juhtimine
2. Digiõpe – Juhi imago

**ÕPPEJÕU PROFESSIONAALSUS ja
AKADEEMILINE KARJÄÄR**

KOMPETENTSUS – pädevus, asjatundlikkus

Kompetentside tüpoloogia:

- Isiksusepõhised
- Tööpõhised
- Üldised
- Spetsiifilised
- Künniskompetentsid
- Tulemuskompetentsid

ÜLIKOOLI KUI ORGANISATSIOONI EESMÄRGID (M. Grossi järgi)

- ☺ Efektiivsus
- ☺ Teenuste kvaliteet ja kvantiteet
- ☺ Erinevate huvide, vajaduste, soovide rahuldamine
- ☺ Ressursside kasutamine
- ☺ Reeglitest kinnipidamine (formaalsed, informaalsed)
- ☺ Ratsionaalsus (administratiivne, tehniline)

ÕPPEJÕUDUDE EESMÄRGID

... on oluliselt seotud rahulolu ja
individuaalsete vajadustega

Individaalse arengu vastutuse jaotamine tööandja ja
töövõtja vahel

Kaks karjääritüüpi:

1. vertikaalne/horisontaalne edutamine
2. spetsialisti karjäär

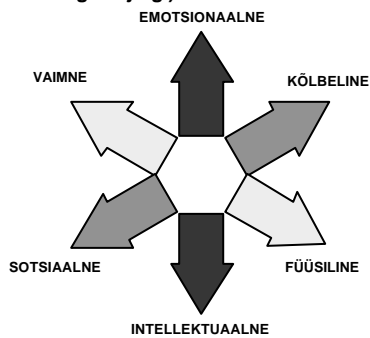

Tehnikaülikooli organisatsiooni kultuuri iseloomustab:
töötajate lojaalsus,
orienteerutakse pikaajalisele töösuhtele,
tugevad traditsioonid.

Nõuded õppejõule on fikseeritud valitavatele
akadeemilistele töökohtadele esitatavates
kanditeerimise tingimustes

ISIKSUSE ARENG (prof. Ü. Vooglaiu järgi)

EKSPERTIDE KÜSITLUS (TTÜ, 2000)

<i>Eksperdid:</i>	<i>Ülikool</i>	<i>ENOP-is esindatav riik</i>
	Utrechti Ülikool	Holland
	Bologna Ülikool	Itaalia
	Helsingi Tehnikaülikool	Soome
	Stockholmi Ülikool	Rootsi
	Patrasi Ülikool	Kreeka
	Ljubiana Ülikool	Sloveenia
	Viini Ülikool	Austria

<i>Faktor</i>	<i>Eksperptide "ideaalne õppejõud"</i>
1. Saavutamine	8
2. Koostöö	8
3. Agressiivsus	3
4. Enesekaitse	4
5. Süütunne	5
6. Domineerimine	7
7. Enesenäitamine	8
8. Sõltumatus	7
9. Abistamine	8
10. Korraarmastus	6
11. Toetumine	5

Doktortandide skreeing-küsitlus (TTÜ, 2005)

1. Ei nõua rohkem kui loengutes annab
2. Oskab seletada ja vastata küsimustele
3. Suhtleb üliõpilastega
4. Loengud on huvitavad
5. Suunab arutlema
6. Õppimisvõimeline (ja –tahteline)
7. Avatud suhtlemisel
8. Professionaalse kogemuse olemasolu
9. Muhe ja sümpaatne
10. Õpetamine on loomupärane
11. Missioonitundega

12. Analüütiline
13. Järjepidev
14. Oma eriala fanaatik
15. Silmapaistev isiksus
16. Võime oma ainet arusaadavalt ja huvitavalt esitada
17. Sõbralik (mitte semutsev)
18. Huumorimeelega
19. Tugeva iseloomuga ja kindlameelne
20. Oluliselt suured teoreetilised teadmised
21. Hea suhtleja
22. Loengumaterjali ettevalmistamise oskus (+ pidev uuendamine)
23. Printsipiaalsus
24. Heatahtlikkus
25. Ajakasutamise oskus

26. Kompetentsus
27. Õpetamisoskus
28. Objektiivsus
29. Hea diktsioon
30. Autoriteetsus
31. Eksam, mitte mälu kontroll
32. Õppematerjalid kättesaadavad
33. Ei eesmärgista hindamisel tulemuste normaaljaotust
34. Õppejõud käitub ise selliselt, nagu õpetab
35. Endaga rahulolev ja tasakaalus
36. Kursis uute suundadega
37. Eeskujulik

Vaimne laiskus – on soov mitte tegeleda vaimse tegevusega

- laiskus kui nakkushaigus – levib lähimas ümbruses
- laiskus kui õpioskuse puudumise tulemus
- laiskus kui tõeliselt haiguslik nähtus – kõrge ärrituvus, nõrk tööviime
- laiskus kui

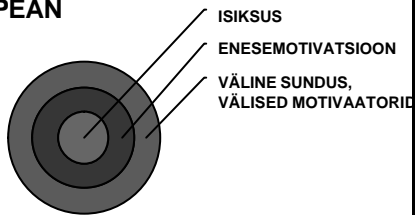

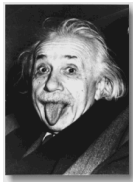

Vaimse laiskuse ületamine

- nakatav eeskuju (õpetajad, täiskasvanud, kaaslased jne. – õppiv ühiskond)
- huvitav tegevus (tund) – sisu, meetodite jne. poolest
- valikuvõimalus ja loovus
- intellektuaalse töö harjumuse kujundamine (tehtust rahulduse saamine jne.)

MA TAHAN MA PEAN

AKADEEMILINE INTELLIGENTSUS - IQ

Intelligentia (lad.) – (1) kujutlus, mõiste, idee; (2) mõistmine, arusaamine, taip, mõistus

Intelligens (lad.) – (1) mõistev, arusaaja, arukas, mõistlik; (2) asjatundja, teadja

Intelligentsus on....

...võime mõelda abstraktselt (Lewis Terman, 1921)

...võime tegutseda sihipäraselt, mõelda ratsionaalselt ja tulla edukalt toime keskkonnaga (Dawid Wechsler, 1944)

...võime efektiivselt adapteeruda keskkonnaga ja oskus õppida kogemusest (Neisser et al., 1996)

...inimese võimekus sihipäraseks adaptiivseks tegevuseks (Robert Sternberg & William Salter, 1982)

...see, mida intelligentsustestid mõõdavad (E. G. Boring)

Intelligentsus kui suhteliselt stabiilne isikuomadus, mis areneb välja pärilikkuse ja keskkonna vastasmõju tulemusel

(R. J. Sternberg, J. L. Grigorenko, 1997)

IQ

Äripäeva fotograafi Raul Mee fotoreportaazh
Bill Clintoni Eesti-külastusest
Äripäev, 14.09.2004

IQ-d ei anna kogemuste ja hariduse kaudu muuta

Võimalik kompenseerida

Võimalik arendada EQ ja PQ

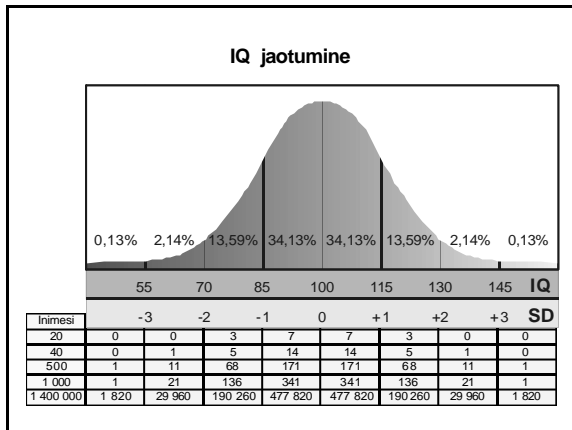
Edu = võimed x motivatsioon x võimalus

Avalik saladus:

IQ, akadeemilisel võimekusel, koolihinnnetel ei ole otsest seost inimese edukusega elus

IQ osa edus 20%

? 80%

IQ praktiline tähendus - haritavus

IQ	Sagedus	Haritavus	Võimalik töökoht
Alla 30	<0.00%	kirjaoskamatu	võimetu töötama, hooldekodu.
30 – 49	<0.099%	1. – 3. klass	lihtsad, mittekiitlised majapidamistööd.
50 – 59	~0.6%	3. - 6. klass	väga lihtsad tööd, tugev järelvalve.
60 – 74	4.3%	6. – 8. klass	aeglane, lihtne, järelvalvatav töö.
75 – 88	20%	8. - 12. klass	koostaja, ettekandja, sanitar.
89 – 99	25%	8. klass - 1-2 aastat kõrgkooli	ametnik, kassir, müüja-saalitöötaja
100 – 110	25%	12. klass – bakalaureus	politseiohvitser, masinist, müügiaagent
111 – 120	15%	bakalaureus – magister	juht, õpetaja, raamatupidaja
121 – 126	5%	kõrgkool – doktorikraad	juht, professor, raamatupidaja
127 – 132	3%	doktorikraad	kohtunik, kirjastaja, juhatuse esimees.
133 – 137	1%	piirangudeta	väljapaistev professor, kirjastaja
138 – 149	0.9%	piirangudeta	juhtiv matemaatika, füüsika professor
Üle 150	0.1%	piirangudeta	geenius ?

(Arthur Jensen, 1981)

Vaimse võimekuse kirjeldamine IQ baasil

- kuni 70 - vaimne alaareng (*retarded*)
- 70-80 - piiripealne IQ (*bordeline*)
- 80-90 - madal IQ (*dull*)
- 90-110 - keskmine IQ (*average*)
- 110-120 - kõrge IQ (*bright*)
- 120-130 - andekus (*superior*)
- üle 130 - üliandekus (*very superior*)
- ?

Emotsionaalne intelligentsus

Daniel Goleman

- Akadeemiline intelligentsus üksi ei anna meile kainen mõistust, emotsionaalset kontrolli ja oskusi, mis on vaja teistest arusaamiseks ja teistega koos tegutsemiseks
- Edu töös, sõpradega, abielus vajab "emotsionaalset intelligentsust", ehk inimeseoskust.

See on võime:

- (1) teada, mida sina ja teised tunnevad
- (2) toime tulla oma emotsioonide ja impulssidega
- (3) omada enesedistsipliini, sotsiaalseid oskusi, optimismi ja empaatiat teiste suhtes

EQ

Emotsionaalne anne on metavõime, mis määrab kuivõrd hästi me suudame kasutada ükskõik milliseid üljäänuid oskusi sh ka intellekti

(D. Goleman, 1997)

Sotsiaalne intelligentsus kui võime teisi inimesi mõista ja käituda või tegutseda teiste suhtes targalt, võime teistega hästi läbi saada

(G. H. Thorndike, 1920)

KUI TARK ON RUMAL

IQ =140

Monica Lewinsky

KUI RUMALAM ON TARK

IQ =104

EQ

1. Oma emotsioonide teadvustamine
2. Emotsioonide juhtimine
3. Enesemotivatsioon
4. Teiste inimeste emotsioonide äratundmine
5. Suhete korraldamine

PQ

Praktiline intelligentsus on see, mida inimesed nimetavad harilikult (*R. J. Sternberg et al. 2000*) kaineks praktiliseks mõistuseks – see on võime kohaneda igapäevase keskkonnaga ning seda kujundada ja valida

Eduka intelligentsuse teooria

(R. J. Sternberg, 1988, 1997)

... on võime saavutada oma elus vastavalt isiklikele edu standarditele ja omaenese sotsiaal-kultuurilise konteksti raames edu

Neli töötajatüüpi (K.E. Sveiby järgi)

PROFF

AMETNIK

JUHT

VALITSEJA

PROFF

1. Neil on kindel teadmiste-oskuste valdkond, milles nad on teistest paremad; nn teabemonopol
2. Nad on läbi teinud pikema erialase põhiväljaõppe ning lisaks on nad korrapäraselt enda teadmisi täiendanud
3. Neil on eriala jaoks välja arendatud normisüsteem oma arusaamisega kvaliteedist
4. Nad on sageli sõltuvuses teadus ja arendustööst ning rahvusvahelistest kontaktidest
5. Neli on oma ametieetika
6. Nad vastutavad isiklikult oma töö eest

Profile meeldivad

**Keerukad probleemid
Erialased uudised
Vabadus lahendusi otsida
Labori suured ressursid
Avalik tunnustus heade tulemuste eest**

Profile ei meeldi

**Reeglid, mis piiravad isiklikku vabadust
Rutiinsed tööd
Bürokraatia**

Prof oskab harva

**Töötada koos teistega
Juhtida**

Prof ei hooli

**Palgast
Vabast ajast
Organisatsioonist, kus töötab
Inimestest, kes ei valda tema eriala**

Prof imetleb

Veelgi silmapaistvamaid proffe

Proff vaatab ülalt alla

Võimumeestele, ülemustele

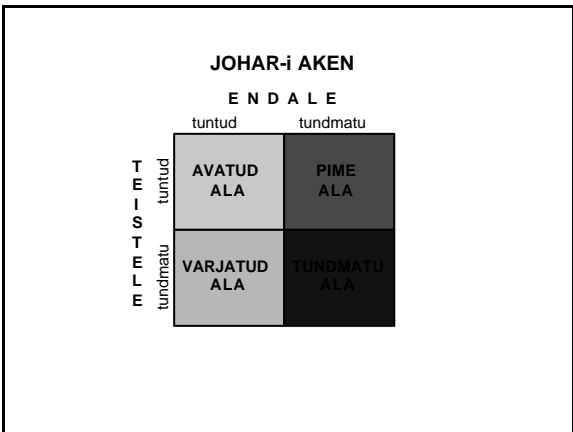
ÕPPEJÕU MAINE

ÕPPEJÕU MAINE ehk IMAGO

... on kujutus, müüt iseendast kui õppejõust, mida inimene püüab luua (või loob tahtmatult) teistele (kolleegidele, üliõpilastele, üldsusele)

Populaarne MINA – idealiseeritud kujutus, mille inimene soovib iseendast luua teistele inimestele

ISIKUTAJU EFEKTID

- 😊 Esmamulje efekt
- 😊 Korduvtaju efekt
- 😊 Vööristusefekt
- 😊 Lahkumismulje efekt

ISIKUTAJU VEAD

- 😊 Kategooriate, etalonide kohaldamine (stereotüüpiseerimine)
 - ☐ vanus
 - ☐ elukutse
 - ☐ rahvus
 - ☐ sugu või mõni välistunnus
 - ☐ mingi sotsiaalne näitaja
- 😊 Loogiline järdamine
- 😊 Analooigide kasutamine
- 😊 Projektsioon
- 😊 Juhutunnustest lähtumine

IMAGO

- 😊 Hea suhtleja
- 😊 Juhtimisalaselt kompetentne
- 😊 Söbralik
- 😊 Edukas
- 😊 Valdab informatsiooni
- 😊 Otsustusvöimeline
- 😊 Vastutustundlik
- 😊 Viib asjad lõpule
- 😊 Juhib läbi teiste inimeste
- 😊 Haritud
- 😊 Enesekindel

LISAKS

- Vaimne-füüsiline tasakaal
- Võime veenda ülemusi
- Võime alluvate nõuandeid kuulda võtta
- Potentsiaal kasvuks
- Näha ja arendada seda, mis teiste jaoks on parim
- Mõistev suhtumine kriitikasse
- Kõrged eetilised väärtused
- Arusaamine iseenda nõrkustest ja isiksusest
- Soov näha enda tööd kui osa organisatsiooni põhitegevusest
- Innovaatilisus

ÕPPEJÕU LÄBIPÕLEMINE

40000 ÕK õpetaja uuring näitas, et õpetajad on enda arvates kõige õnnetumad töötajad ÕK-s (Gardner, Oswald, 1999)

LÄBIPÕLEMISE STAADIUMID

1. staadium: MESINÄDALAD

2. staadium: ÕLI TULLE VALAMINE

- rahulolematuse tööga
- töö efektiivsuse langus
- rollikäitumise vääristumine
- unehäired
- närvilisus
- mikrotraumatism
- suitsetamise, alkoholi tarbimise harjumuste muutmine
- ostupalavik
- lohutussöömine

3. staadium: KROONILISED SÜMPTOMID

... on kogum emotsionaalseid, kognitiivseid, käitumuslikke ja füsioloogilisi reaktsioone, mida kutsuvad esile töö sisu, töökorraldus ja töökeskkonnas erinevad faktorid

Toimetulek läbipõlemisega

1. Aktiivsed tegevused: füüsiline koormus (puude lõhkumine, kaevamine, jooksmine, ujumine, trenn, kraamimine jms.)

2. Sotsiaalsed tegevused: "kultuurivitaminid" (näituste, teatri, kontserdi, tuttavate, sõprade külastamine jms.)

3. Passiivsed tegevused: lugemine, jalutamine, unistamine, olesklemine, jms

Toimetulek läbipõlemisega

Probleemile suunatud tegevused

Emotsionaalsele seisundile suunatud tegevused

Põgenemisstrateegiad

TOIMETULEK

1. Eesmärkide püstitamine
2. Probleemide lahendamine
3. Internaalnemõtlemine
4. Isiksuse tasakaal
5. Suhted ja sotsiaalne toetus
6. Töö ja elu tasakaal
7. Aja kasutamine
8. Situatsiooni hindamine ja mõtteviisi muutmine
9. Emotsioonide juhtimine
10. Enesehinnang
11. Staatus-sündroom
12. "Saare" naise kompleks – super-inimene
13. Visualiseerimine ja realkasatsioon

ÕPETAJA TÖÖSTRESSORID EESTIS

- Madal palk
- Õpilased, kes ei õpi
- Käitumishälvetega ja/või allumatud õpilased
- Liigne kontrollimine, juhendamine, tarbetud korraldused
- Väga pikad tööpäevad
- Ajast ja arust õppevahendid (arvutid, tahvlid jne)
- Koolivägivald
- Lastevanemate ja/või üldsuse suhtumine kooli ja õpetajatesse
- Kooliruumid (remont, valgustus jne)
- Ebakindlus tuleviku suhtes
- Paberitööd ja aruandlus
- Lärm koolis

ÕPILASE STRESSORID KOOLIS

- Ebaõiglane hindamine
- Põhjuseta süüdistamine
- Varjatud diskrimineerimine ja soosimine
- Liigne järelvalve, tarbetud korraldused
- Liiga palju koduseid töid
- Konsulteerimise ja info puudujääk
- Kooli mured kodus kaasas
- Väga pikad koolipäevad
- Kooliruumid (WC, dusiruumid, klassid jms)
- Mõni õppeaine
- Eakindlus tuleviku suhtes
- Ootamatud tunnikontrollid
- Varajane tõusmine
- Tähtsate otsuste tegemine
- Piiratud võimalused isiksuse arenguks
- Stabiilsuse või usalduse puudumine kodus

Õpetajate elukvaliteet on seotud stressi ja töörahuloluga kolmel kontinendil *(Menlo, Poppelton, 1990)*

Mitterahuldavad ja ebakompetentsed edutamise ja õpetaja töö kvaliteedi hindamise süsteemid mõjustavad negatiivselt õpetaja elukvaliteeti *(Buchler, Roebuck, 1987)*

On suurenenud administreerimine koolielus *(Webb, Vulliamy, 1996)*

Põhikooli õpetaja töö on oluliselt muutunud viimase 10-aasta jooksul – klassiruumis õpetamine on ainult üks osa õpetaja tegelikust tööst koolis *(Troman, 2000)*

ÕPETAJA ELUKVALITEET *(Louis, 1998)*

1. Austus
2. Head ametialased suhted
3. Kõrge õpetamise kvaliteedi tunnustamise protseduurid
4. Osalemine otsustamisel
5. Võimalus kasutada oma teadmisi ja oskuseid koolis
6. Adekvaatsed ressursid – aeg, töövahendid, juurdepääs informatsioonile
7. Isiklike eesmärkide ja kooli eesmärkide sobivus

ÕPETAJA ELUKVALITEET

Juhtimistasand

1. Administratiivse ja juhtkonna toetuse vähesus
2. Infovahetuse ebapiisavus ja professionaalse konsultatsiooni saamise võimaluste vähesus
3. Ebapiisav finantseerimine
4. Reorganiseerimine, restruktureerimine, pidevad muutused

Tööstressorid

1. Kasvav töötempo, töö hulk ja pikad tööpäevad
2. Kehvad suhted kolleegidega
3. Kehvad töötingimused ja võimalused
4. Ajadefitsiit

Õpetaja töö staatus

1. Tunnustuse vähesus
2. Kärjäärivõimaluste vähesus
3. Rollikonflikt

Lapsevanemad ja ühiskond

1. Lapsevanemate ja ühiskonna ootused
2. Avalikkuse ja meedia kriitika

Õpilased

1. Õpilaste käitumine
 2. Õpilaste juhtimisstruktuurid
 3. Halvad suhted õpilastega
 4. Õpilaste individuaalsete vajadustega arvestamine
 5. Õpilaste madal sotsiaalmajanduslik staatus
- (Forlin, 1993; Monfries, Hazel, 1995; Wright, Sigafos, 1997)

Stressiriskid - õpetaja individuaalsed iseärasused

1. Sugu
2. Eksternaalne kontrollikese
3. Madal töö tulemuslikkus
4. Mittetoimivad stressiga toimetuleku strateegiad
5. Elustiil
6. Õpetamiskogemuse vähesus
7. Suur õppetöö koormus
8. Mitteasjakohane ettevalmistus või kvalifikatsioon õpetaja tööks
9. Autoritaarne personali juhtimine koolis
10. Töö ja elu tasakaalustamatus
11. Linnaelu
12. Töötamine riigikoolis
